

Asia: VN/6791/2026

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle eräitä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Nykytila ja sen arviointi

Palvelualojen työnantajat Palta ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta eräitä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi.

Palta pitää tervetulleena, että KEHA-keskuksen toimintaa on arvioitu selvityksellä, joka on toiminut nyt lausunnolla olevan hallituksen esityksen pohjana.

Palta pitää perusteltuna esityksen tavoitetta selkeyttää viranomaisten työnjakoa, vähentää päällekkäisiä rakenteita ja vahvistaa KEHA-keskuksen tehtäviä tietojärjestelmien, työvoimapalvelujen arvioinnin ja tiedolla johtamisen osalta. Palta jakaa esityksen havainnon, että työvoimapalvelujärjestelmässä on päällekkäisyyksiä ja epäselvyyksiä KEHA-keskuksen ja kuntien työvoimaviranomaisten välillä. Työvoimapalvelujen onnistuminen edellyttää, että vastuut ovat valtion, kuntien, työnhakijoiden, työnantajien ja palveluntuottajien näkökulmasta selkeitä ja niukat resurssit kohdennetaan vaikuttavasti.

Paltan näkökulmasta nykytilan keskeinen ongelma on edelleen palvelukokonaisuuden hajanaisuus ja alueellinen eriytyminen työnantajien näkökulmasta. Työnantajille on tärkeää, että työvoimapalvelut, kansainvälisen rekrytoinnin tuki, osaamisen kehittäminen, lupaprosesseihin liittyvä neuvonta sekä kotoutumisen ja asettautumisen palvelut muodostavat ennakoitavan ja käytännössä toimivan kokonaisuuden.

2. Tavoitteet

Palta kannattaa esityksen tavoitetta selkeyttää rooleja ja vähentää toiminnan päällekkäisyyksiä. Tavoitteiden toteutumista tulee kuitenkin arvioida myös sen perusteella, vahvistavatko muutokset työvoimapalvelujen kykyä vastata yritysten osaaaja- ja työvoimatarpeisiin. Kansainvälinen rekrytointi, osajien saatavuus ja sujuvat työnantajapalvelut eivät ole vain hallinnollisia kysymyksiä, vaan ne vaikuttavat suoraan palveluyritysten kasvumahdollisuuksiin, investointeihin ja kykyyn vastata asiakkaiden kysyntään.

3. Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Palta pitää esityksen pääsuuntaa erittäin kannatettavana, varsinkin jos muutokset toimeenpanon jälkeen selkeyttävät vastuita, vähentävät päällekkäisyyksiä ja vahvistavat työvoimapalvelujen vaikuttavuutta työnantajien ja työnhakijoiden näkökulmasta. Palta pitää perusteltuna lakkauttaa KEHA:lta työvoimaviranomaisille suunnatun oikeudellisen tuen, osaamisen kehittämisen tuen ja monialaisen palvelun tuen palvelut. Lisäksi Palta kannattaa ehdotusta, että KEHA:lta poistetaan valtakunnalliset asiakas- ja neuvontapalvelut sekä nuorten hyvinvoinnin ja elämänhallinnan palvelut (ONNI). Nämä palvelut ovat olleet joko päällekkäisiä kuntien toteuttamien työvoimapalveluiden kanssa tai ovat paikoin jopa sekoittaneet kuntien työvoimaviranomaisten omaa toimintaa, koska esimerkiksi työvoimapalvelulain tulkintavastuu on kunnilla.

Palvelujen toteutusvastuun siirtyminen kuntien työvoimaviranomaisille voi kuitenkin lisätä edelleen alueellista palvelujen eriytymistä ja laatuvariaatiota eri työllisyysalueiden välillä. Palta onkin huolissaan erityisesti monipaikkaisten ja valtakunnallisesti toimivien työnantajien palvelun laadusta. Monet yksityiset palvelualojen yritykset toimivat useilla paikkakunnilla. Jos työnantajapalvelut eriytyvät liikaa työllisyysalueittain, yritysten asiointi monimutkaistuu ja hallinnollinen taakka kasvaa. Työnantajapalvelujen peruseräpäätteiden, asiointikanavien ja palvelulupausten tulee olla riittävän yhtenäisiä koko maassa. Palta muistuttaa, että vaikka vastuut ja tehtävät selkiytyvät, niin valtakunnalliselle koordinaatiolle, tiedonvaihdolle tai yhteisille toimintamalleille on edelleen olemassa tarvetta.

Palta kannattaa ehdotusta siirtää KEHA:n yritystoiminnan aloittamisen ja kehittämisen valtakunnallisten tieto- ja neuvontapalvelut elinvoimakeskusten tehtäviksi sekä ehdotusta kansainvälisten rekrytoinnin tehtävien uudelleen järjestämistä Business Finland Oy:n ja KEHA:n kesken. Palta kuitenkin muistuttaa, että siirron on tapahduttava siten, ettei palveluihin tule yrityksille katkoksia.

4. Muut toteuttamisvaihtoehdot

-

a. Laki elinvoimakeskuksista sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Palta kannattaa kansainvälisen rekrytoinnin palvelujen selkeyttämistä. Nykytilassa toimijakenttä, vastuunjako, asiakkuuksien hallinta ja tietojärjestelmät näyttäytyvät työnantajille hajanaisina. On tärkeää, että yritykset saavat selkeää, ennakoitavaa ja käytännönläheistä tukea kansainväliseen rekrytointiin, asettautumiseen ja osajien kiinnittymiseen Suomeen.

Business Finlandille siirrettävien tehtävien tulee vahvistaa valtakunnallista ja kansainvälistä palvelukykyä sekä tukea kuntien sekä työvoimaviranomaisten tuottamia paikallisia palveluja. Työnantajien näkökulmasta olennaista on, ettei kansainvälisen rekrytoinnin palveluketjuun synny uusia katkoksia tai epäselvyyksiä. Palveluja kehitettäessä on varmistettava, että yritysten tarpeet, rekrytointiprosessien nopeus ja työperäisen maahanmuuton kokonaisuus otetaan huomioon.

Jatkovalmistelussa olisi hyvä kuvata tarkemmin Business Finlandin, kuntien, työllisyysalueiden, lupaviranomaisten, yksityisten henkilöstöalan yritysten ja työnantajien välistä työnjakoa. Työnantajan näkökulmasta palveluketju ei saa hajautua uudella tavalla. Tavoitteena tulee olla selkeä kokonaisuus, jossa kansainvälisen rekrytoinnin neuvonta, työnvälitys, lupaprosesseihin liittyvä ohjaus, asettautumisen tuki ja kotoutumista tukevat palvelut kytkeytyvät toisiinsa. Yksityisillä henkilöstöpalvelualan toimijoilla on myös merkittävä rooli kansainvälisten rekrytointien kentässä, joten myös näiden merkitys ekosysteemissä tulisi tunnistaa.

Palta pitää perusteltuna, että KEHA-keskuksen eurooppalaisen työnvälitysverkoston koordinointiin liittyvät tehtävät tukevat myös yksityisiä palvelualoja. EURES-verkoston ja muun kansainvälisen työnvälityksen tulee palvella aloja, joilla rekrytointitarpeet ovat usein suuria, hajautuneita ja nopeasyklisiä.

Palta pitää tärkeänä, että KEHA-keskuksen tehtäviä kohdennetaan jatkossa erityisesti tietojärjestelmien, valtakunnallisen tietopohjan, arvioinnin, ennakkoinnin ja tiedolla johtamisen vahvistamiseen. Työvoimapalvelujen vaikuttavuus edellyttää luotettavaa ja ajantasaista tietoa palvelujen tuloksista, työvoiman kysynnästä, osaamistarpeista ja alueellisista eroista.

Tietojärjestelmien ja digitaalisten palvelujen kehittämisessä on huomioitava työnantaja-asioinnin sujuvuus. Työnantajille suunnattujen digitaalisten palvelujen tulee olla valtakunnallisesti yhtenäisiä, helppokäyttöisiä ja mahdollisuuksien mukaan yhteensopivia yritysten rekrytointi- ja raportointiprosessien kanssa.

b. Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain 17 ja 18 §:n kumoamisesta

Palta kannattaa monialaisen palvelun tuen sekä ONNI-toiminnan lakkauttamista, koska työvoimapalveluiden järjestämisvastuu on kunnilla ja päällekkäiset palvelut hämärtävät tätä vastuuta. Valtion tulisi pidättäytyä kuntien tuottamien palveluiden tai yksityisten palveluntarjoajien kanssa päällekkäisten palveluiden tuottamisesta.

Samalla on varmistettava, että palvelujen lakkauttaminen ei johda palveluaukkoihin. Työllisyysalueilla tulee olla riittävät kannusteet ja osaaminen hyödyntää yksityisiä palveluntuottajia esimerkiksi työnvälityksessä, valmennuksessa, osaamisen kehittämisessä, kansainvälisessä rekrytoinnissa ja kotoutumista tukevilla palveluilla. Yksityiset palveluntuottajat voivat täydentää julkisia palveluja ja vahvistaa palvelujen vaikuttavuutta, kun hankinnat ja kumppanuudet toteutetaan tuloksellisesti.

c. Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Työllisyyspalveluihin kytkeytyvien valtakunnallisten asiakas- ja neuvontapalvelujen lakkauttamisen yhteydessä on varmistettava, että työnantajille säilyy selkeä asiointikanava ja yhdenmukaiset palvelukäytännöt koko maassa. Tämä on tärkeää erityisesti monipaikkaisille palveluyrityksille ja yrityksille, jotka rekrytoivat työvoimaa useille alueille samanaikaisesti.

6. Lakia alemman asteinen sääntely

Palta korostaa, että mahdollisessa asetustasoisessa sääntelyssä ja toimeenpanon ohjeistuksessa tulee varmistaa palvelujen käytännön jatkuvuus, toimijoiden välinen tiedonvaihto sekä työnantajien näkökulmasta selkeät palvelupolut.

Ohjeistuksessa tulee varmistaa, että työnantajapalvelujen valtakunnallinen yhdenmukaisuus säilyy silloinkin, kun operatiivinen vastuu palveluista on kunnilla ja työllisyysalueilla. Yhdenmukaiset toimintamallit ovat välttämättömiä erityisesti valtakunnallisesti toimiville työnantajille.

7. Voimaantulo

Voimaantulossa on huolehdittava riittävästä siirtymäajasta ja suunnitelmallisesta toimeenpanosta. Muutokset eivät saa aiheuttaa katkoksia työnhakijoiden, työnantajien, palveluntuottajien tai koulutustoimijoiden palveluketjuihin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vuoden 2027 siirtymävaiheeseen.

Ennen muutosten voimaantuloa tulee varmistaa, että korvaavat toimintamallit, vastuut ja asiointikanavat ovat työnantajien ja palveluntuottajien tiedossa. Tämä koskee erityisesti kansainvälisen rekrytoinnin palveluja ja valtakunnallisia neuvontapalveluja.

8. Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

-

9. Muuta

Paltan keskeiset viestit ovat seuraavat:

- vastuunjaon selkeyttäminen on tarpeen, mutta muutosten tulee parantaa myös palvelujen toimivuutta työnantajien näkökulmasta;
- kansainvälisen rekrytoinnin palveluketju on rakennettava yrityslähtöisesti ja sen työnjako kuvattava konkreettisesti;
- KEHA-keskuksen rooli tulee keskittää tietopohjaan, järjestelmiin, ennakointiin, EURES-koordinaatioon ja vaikuttavuustietoon;

- valtakunnallisesti toimiville työnantajille on turvattava yhdenmukaiset asiointikanavat ja palvelukäytännöt;
- yksityisten palveluntuottajien mahdollisuuksia täydentää julkisia työvoima- ja kotoutumis- sekä kansainvälisen rekrytoinnin palveluja ei tule kaventaa;
- alueellisen eriytymisen riski on huomioitava ja edelleen työvoimapalvelujärjestelmässä on tarvetta valtakunnalliselle koordinaatiolle, tiedonvaihdolle tai yhteisille toimintamalleille

Kunnioittavasti,

Palvelualojen työnantajat Palta ry

Tatu Rauhamäki

Johtaja, elinkeinopolitiikka

Milka Kortet

Johtava asiantuntija, elinkeinopolitiikka

Kortet Milka
Palvelualojen työnantajat Palta ry.